

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้เข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแข่งขันและเกิดกลไกใหม่ ๆ ในการบริหาร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบริหารงานของภาครัฐจะมีความสำคัญและเป็นแกนหลักในการพัฒนาประเทศ ให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ มีกฎระเบียบมากมาย มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานมากและยุ่งยากซับซ้อน โดยที่ผ่านมามาภาครัฐจะเน้นความถูกต้องตามกฎระเบียบ ยึดหลักประเพณีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่ทางราชการวางไว้ พฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมของข้าราชการจึงเป็นลักษณะผู้ควบคุมดูแลและผู้ปกครองมาโดยตลอด ทำให้ปัจจุบันนี้ รัฐบาลได้พยายาม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรวมทั้งแก้ไขการบริหารระบบราชการตามมาตรฐานสากล เน้นการปรับปรุงระบบการบริหารงานของหน่วยงานราชการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการบริหารงานของภาครัฐนี้จะเน้นการให้ความสำคัญแก่บุคลากรในองค์กร เนื่องจากความสำเร็จขององค์กรจะขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรเป็นสำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล (man) เงิน (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และการจัดการ (management)

ระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐแนวใหม่ จำเป็นต้องมีผู้นำองค์กรที่มีคุณภาพ วิสัยทัศน์กว้างไกล มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบสูง รวมทั้งภาครัฐต้องมีบุคลากรที่เข้มแข็ง และมีความซื่อสัตย์เพื่อร่วมปฏิบัติงานในองค์กร การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารระดับสูง เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ และเตรียมสร้างผู้นำสำหรับอนาคตไว้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้มีขนาดเหมาะสมกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้ส่วนงานราชการมีความคล่องตัวในการสรรหาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพมาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความจำเป็นของงาน ช่วยให้อาณาจักรได้บุคลากรที่มีศักยภาพสูงมาบริหารและปฏิบัติงานส่งเสริมให้คนดี มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการให้มากขึ้น มีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์

ต่อองค์กร ภาครัฐจะต้องสามารถประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน มีตัวชี้วัดที่สามารถตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้ทรัพยากรในการบริหารของภาครัฐเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งให้ผู้รับบริการได้รับประโยชน์และความพึงพอใจสูงสุดด้วยระบบการบริหารงาน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (result based management) ต่อไป

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ได้ดำเนินการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อตอบสนองนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของรัฐบาล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งนโยบายการจัดการศึกษาของกรมยุทธศึกษาทหาร และกระทรวงกลาโหม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นภายในสถาบันการศึกษา โดยให้ครู อาจารย์ ข้าราชการ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานใช้เป็นแนวทางดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรส่วนหนึ่งคือความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยเชิงใจ ด้านความสำเร็จ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้า ด้านอนามัย ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน และด้านนโยบายการบริหาร เป็นต้น ซึ่งการบริหารงานของภาครัฐที่มี “ข้าราชการ” เป็นบุคคลหลักที่สำคัญในการปฏิบัติงานขององค์กร จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานและผู้ปฏิบัติงาน ข้าราชการที่ปฏิบัติงานแล้วเกิดความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติก็จะส่งผลให้งานที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แต่ถ้าหากไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานก็จะเกิดผลกระทบมากมาย ได้แก่ การขาดงาน การย้าย การลาออก ไม่ตั้งใจทำงาน ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรก็จะมีแนวโน้มลดน้อยลงด้วย

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร เป็นโรงเรียนที่สอนในระดับ ปวช. ด้านช่างเทคนิค และผลิตบุคลากรให้กับกองทัพไทยทั้งหมด เกี่ยวกับทางด้านช่าง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปฏิบัติงาน และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์วางแผนการบริหารงาน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายขององค์กร ตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการให้เกิดความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น โดยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานให้เกิดคุณภาพ เกิดศักยภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี องค์กรก็จะประสบความสำเร็จและก้าวหน้าต่อไป ซึ่งกลุ่มของผู้ที่สำรวจส่วนใหญ่เป็นช่างเทคนิคอยู่ในระดับ ปวช. วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ซึ่งมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือข้าราชการทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร จำนวน 340 คน เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970, p.608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น

1. ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- ระดับการศึกษา
- ระดับตำแหน่ง
- อายุราชการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ แบ่งออกเป็น

1. ปัจจัยจูงใจ ได้แก่

- ด้านความสำเร็จในการทำงาน
- ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
- ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ
- ด้านความรับผิดชอบ

- ด้านความก้าวหน้า
- 2. ปัจจัยคำจุน หรือปัจจัยสุขอนามัย ได้แก่
 - ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน
 - ด้านโอกาสที่จะได้ความเจริญก้าวหน้าในอนาคต
 - ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
 - ด้านนโยบายและการบริหาร
 - ด้านสภาพการทำงาน

2. ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร

3. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาในช่วงเดือน พฤษภาคม 2552 ถึงเดือน สิงหาคม 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีองค์ประกอบคู่ประกอบคู่ (two factor theory) ของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ, 2544, หน้า 129-130) มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้าราชการทหาร หมายถึง ข้าราชการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร ที่ทำหน้าที่ผลิตผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการและทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะทางทหาร

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร หมายถึง สถาบันการศึกษา สังกัด กระทรวงกลาโหม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง ความสามารถต่าง ๆ ของบุคคลที่ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วยทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอรัซเบิร์ก แบ่งออกเป็น

ปัจจัยจูงใจ (motivation factors) หมายถึง ปัจจัยที่กระตุ้นและผลักดันให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถสนองความต้องการภายในตัวบุคคล ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ และ ด้านความก้าวหน้า

ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขอนามัย หมายถึง ปัจจัยที่ค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลา สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของงาน เป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ด้านโอกาสที่จะได้ความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหาร และ ด้านสภาพการทำงาน

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะโดยทั่วไปของข้าราชการทหาร แบ่งออกเป็น เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นเพศชาย และเพศหญิง อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม นับตั้งแต่ปีเกิด จนถึงปีที่ตอบแบบสอบถาม สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ระดับตำแหน่ง หมายถึง ระดับตำแหน่งทางราชการทหารแบ่งออกเป็น ระดับปฏิบัติการ ระดับผู้บริหารชั้นต้น ระดับผู้บริหารชั้นกลาง และระดับผู้บริหารชั้นสูง

อายุราชการ หมายถึง ช่วงอายุในการรับราชการทหาร หรือจำนวนปีที่รับราชการทหาร ในโรงเรียนช่างฝีมือทหาร ตั้งแต่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการจนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหารทราบถึงลักษณะปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร
2. ผู้บังคับบัญชาที่บริหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ได้ทราบถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหาร เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้รับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยอื่น ๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี